

OKTOBER 2007

Wijkactieplan

EINDHOVENSE
KRACHTWIJK

DE BENNEKEL

gemeente Eindhoven

Colofon

Uitgave

gemeente Eindhoven

Datum

Oktober 2007

Inhoudsopgave

1	INLEIDING	4
2	ANALYSE EN MAATSCHAPPELIJKE OPGAVE	5
2.1	ANALYSE.....	5
2.1.1	<i>Algemeen</i>	5
2.1.2	<i>Samenstelling en samenhang van de bevolking.....</i>	6
2.1.3	<i>Werkloosheid en de beschikbaarheid van banen.....</i>	6
2.1.4	<i>Participatie aan de samenleving</i>	7
2.1.5	<i>Woningaanbod.....</i>	8
2.1.6	<i>Veiligheid en leefbaarheid.....</i>	9
2.1.7	<i>Voorzieningen in de wijk</i>	10
2.2	MAATSCHAPPELIJKE OPGAVE	11
2.2.1	<i>Bestrijding van werkloosheid</i>	11
2.2.2	<i>Aanpak van problemen achter de voordeur.....</i>	12
2.2.3	<i>Perspectief voor jongeren.....</i>	12
3	AANPAK VAN DE DOORBRAAKTHEMA'S	17
3.1	UITVOERINGSKRACHT IN DE WIJK	17
3.2	BESTRIJDING VAN WERKLOOSHEID	20
3.3	AANPAK VAN PROBLEMEN ACHTER DE VOORDEUR.....	23
3.4	PERSPECTIEF VOOR JONGEREN	27
3.5	SCHOON, HEEL EN VEILIG.....	29
	BIJLAGE: INDICATIEF FINANCIIEEL PERSPECTIEF.....	32

I Inleiding

De Bennekel is door de minister van Wonen, Wijken en Integratie (WWI) geselecteerd in het kader van het project "Van Aandachtswijk naar Krachtwijk". In deze wijken zullen extra investeringen gedaan worden in de aanpak van de sociale, fysieke en economische problemen die zich daar voordoen. In deze wijken wil het kabinet het tij keren, zodat het in 8 tot 10 jaar weer wijken zijn waar mensen kansen hebben en benutten, en waar het weer prettig is om te wonen. Het voorliggende Wijkactieplan geeft voor de Bennekel een eerste invulling aan deze ambitie. Het is in nauwe samenwerking met partners in de stad en bewoners(organisaties) tot stand gekomen.

Basis van onze aanpak is inzet op vier inhoudelijke sporen:

1. **Focus:** aandacht voor de belangrijkste zaken die het eerste opgepakt moeten worden. Dit zijn onze doorbraakthema's;
2. **Versnelling:** waar zouden zaken naar voren gehaald kunnen worden en welke succesvolle aanpakken kunnen we intensiveren?;
3. **Integreren** van beleid: een nog betere en verdergaande afstemming, integratie en synergie tussen bestaand beleid en initiatieven in het sociale, fysieke en economische domein, zowel binnen de gemeentelijke organisatie als tussen de gemeente en haar partners in de stad en wijken;
4. **Committeren** van onze partners in de wijken (bewoners, woningcorporaties, instellingen, politie, etc.) en onze mede-overheden (Rijk, Provincie, EU) aan de vraagstukken in de wijk: het creëren van vitale coalities.

Dit Wijkactieplan fungeert ook als basis voor de afspraken die de stad hierover met het Rijk gaat maken. Het Wijkactieplan beschrijft nadrukkelijk niet alle lopende initiatieven in de wijk, noch geeft het een overzicht van de totale opgave die er de komende jaren ligt in de Bennekel. Het beschrijft die zaken die in dit kader versneld en geïntensiveerd gaan worden: het surplus op de lopende inspanningen.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt een analyse op hoofdlijnen uitgevoerd van de vraagstukken in de Bennekel. Op basis hiervan worden de doorbraakthema's beschreven waarop in de komende jaren het verschil gemaakt moet gaan worden. Hoofdstuk 3 gaat in op de beoogde aanpak van de verschillende doorbraakthema's. Als bijlage is een indicatief financieel overzicht opgenomen.

Om tot een breed gedragen Wijkactieplan te komen, is in Eindhoven gekozen voor een innovatieve, bottom-up, aanpak, "maatschappelijke coalitievorming" genaamd. Een nadere beschrijving van deze aanpak, alsmede een overzicht van de opbrengsten van deze aanpak en de beoogde methode van monitoring en kwaliteitsbewaking, vindt u in de publicatie "Eindhovense Aanpak Krachtwijken". Een uitgebreid statistisch overzicht van de wijk treft u aan in de publicatie "Kerncijfers de Bennekel".

2 Analyse en Maatschappelijke opgave

2.1 Analyse

De Rijksthema's wonen, werken, leren, veiligheid en integratie worden in samenhang met andere relevante domeinen in de wijk bekeken. Op basis van deze brede analyse wordt de maatschappelijke opgave voor de komende jaren geformuleerd.

2.1.1 Algemeen

De Bennekel ligt buiten de rondweg in het stadsdeel Gestel. Een belangrijke kwaliteit van de wijk is de aan de zuid- en oostkant grenzende Dommelzone. Aan de westkant wordt de Bennekel begrensd door de Roffart en aan de noordzijde door de Blaarthemseweg, de Hoogstraat, het Franz Léharplein en de Genneperweg. Een deel van de Bennekel werd gebouwd in de jaren dertig als goedkope woningbouw. Na de oorlog ging de woningbouw door in dit deel van Gestel. De Bennekel kan gekarakteriseerd worden als arbeidersbuurt en bestaat voor het grootste deel uit huurwoningen. Tegenwoordig liggen er ook duurdere huur- en koopwoningen, voornamelijk aan de randen van de wijk.

Met name vanwege de sociale problemen in de buurt is de Bennekel in 1991 aangewezen als aandachtsgebied. De buurt kreeg in 1997 de status 'Impulswijk' en kreeg daarmee in het kader van het Grotestedenbeleid extra aandacht. In dit kader zijn reeds vele initiatieven genomen om de leefbaarheid en de kwaliteit van de wijk te verbeteren. Bij raadsbesluit is de Bennekel in 2000 aangewezen als integraal wijkvernieuwinggebied. Vanuit de integrale wijkvernieuwing worden interventies uitgevoerd met als doel fysieke, sociale en economische verbeterlagen.

Vanuit de basisaanpak in de Bennekel zijn bijvoorbeeld tussen de gemeente Eindhoven en woningcorporatie Trudo afspraken gemaakt om in de periode 2007-2008 een kwaliteitsimpuls te geven aan het gebied rondom de Arcadeltstraat en de Jan Hollanderstraat. De woningen en de woonomgeving worden aangepakt en tegelijkertijd wordt een sociaal activeringsproject ingezet rondom deze fysiek ingestoken aanpak. Daarnaast is de sociale veiligheid en de verkeersveiligheid en het aanzicht van het Franz Léharplein verbeterd. Ook is een kwaliteitskring van winkeliers en andere partners opgericht met het oog op toekomstige verbeterlagen op de korte en middellange termijn.

Vanwege de in de Bennekel hardnekkig terugkerende jongerenoverlast wordt door een traject van frontlijnsturing getracht een samenhangende structurele oplossing te realiseren op het snijvlak van proactie, preventie, curatie en repressie. Ook wordt gewerkt aan het structureel realiseren van een jongerenhok en het hernieuwd in gebruik nemen van buurthuis De Dommel voor buurtfuncties. Tevens worden op diverse plekken leefbaarheidsprojecten uitgevoerd volgens een straatgerichte aanpak. Dit alles heeft tot doel de sociale cohesie te bevorderen en sociale uitsluiting te bestrijden.

Kortom de krachtwijkenaanpak rondom de doorbraakthema's in De Bennekel moet straks 'landen' binnen deze uitvoeringstrajecten en het rendement van de aanpak gaan verhogen.

2.1.2 Samenstelling en samenhang van de bevolking

De Bennekel is een wijk waar de bewoners elkaar van oudsher kennen en sociale netwerken binnen de buurt hebben; vaak per leefgebied op een eigen wijze vorm gegeven. Er bestaat daarom ook een grote diversiteit aan leefgebieden, soms zelfs op straatniveau verschillend.

De sociale samenhang staat echter de laatste jaren sterk onder druk als gevolg van vergrijzing, individualisering, hoge doorstroming en een toename van het percentage allochtonen in de buurt. Een groeiende groep bewoners die geen of beperkte contacten met de burens en de buurt aangaat. Deze bewoners 'verstoren' de jarenlang opgebouwde collectieve omgangsvormen en zetten daarmee de hele sociale structuur op zijn kop in de ogen van de lang zittende bewoners. Eén van de belangrijkste kenmerken van het huidige de Bennekel is de grote diversiteit. In de Bennekel wonen per 1/1/2007 6.148 mensen, waarvan 27% van niet-westerse herkomst is. Als je uitgaat van het percentage waarvoor geldt 'niet Nederlandse etniciteit' dan kom je gemiddeld zelfs uit op 38%.

Voor allochtone bewoners zijn vooral de netwerken met familie en kennissen uit het land van herkomst van belang. De Marokkaanse gemeenschap voelt zich te weinig betrokken bij hun woonomgeving, deze voelt niet als 'van hen'. Onder de Marokkaanse groep onderling is er weinig sociale controle. Hoger opgeleide allochtonen trekken weg uit de wijk, van buitenaf willen hoger opgeleiden niet in de wijk komen wonen. Kortom, er is weinig interactie tussen groepen bewoners, soms mede door taalproblemen. Polarisatie en segregatie liggen op sommige plaatsen op de loer. Ook de sociale uitsluiting neemt toe.

In de afgelopen jaren zijn projecten uitgevoerd volgens een straatgerichte aanpak. Deze zijn niet in alle straten succesvol gebleken, met name in straten waar het samen leven onder zware druk staat. Er blijken te veel mensen te zijn die niet met elkaar overweg kunnen en daar niet overheen kunnen of willen stappen. Daarnaast valt actief burgerschap hier sowieso zeer moeilijk te bewerkstelligen, omdat de individuele problemen groot zijn. Mogelijk dat pas na oplossing van hun individuele problemen mensen in staat en bereid zijn zich voor het collectief in te zetten en zich verantwoordelijk te voelen voor hun directe woonomgeving. Om vervolgens zelf een trapje hoger te komen op de sociaal-economische ladder.

2.1.3 Werkloosheid en de beschikbaarheid van banen

Zoals blijkt uit het voorafgaande is de sociaal-economische achterstand in deze wijk groot. De arbeidsparticipatie is gemiddeld genomen lager dan in de rest van Eindhoven. Ook is er veel langdurige werkloosheid en (mede daardoor) veel armoede. Met name (allochtone) jongeren komen moeilijk aan de slag. De oorzaken hiervan dienen uitgebreider in kaart te worden gebracht, bijvoorbeeld de achterliggende redenen voor het niet halen van een startkwalificatie. Verder valt op dat in de wijk een bepaalde groep woont die van generatie op generatie werkloos is, laag opgeleid is, met een laag inkomen moet rondkomen en weinig sociale vaardigheden bezit.

Daarnaast wonen er in de wijk relatief veel uitkeringsgerechtigden voor wie de stap naar (regulier) werk nu te groot is. Er is dan ook grote vraag naar voldoende dagbestedingstrajecten. Hiervoor is op de wijk toegesneden maatwerk nodig en maatwerk voor speciale doelgroepen, zoals (een grote groep in de wijk verblijvende) alcoholverslaafden die zeer frequent op het Franz Léharplein rondhangen.

De sociale werkvoorziening Ergon bracht in het verleden voor een deel van deze moeilijk plaatsbare groepen nog een perspectief op de arbeidsmarkt door maatwerktrajecten. Daar werd onder meer kennis en kunde, structuur en discipline bijgebracht. Dit is echter in de afgelopen jaren steeds verder afgebouwd, waardoor de zwaksten op de arbeidsmarkt niet of nauwelijks kansen krijgen. Arbeidsreïntegratie voor de meest kwetsbaren op de arbeidsmarkt heeft daarnaast de afgelopen jaren op stedelijk niveau niet de hoogste prioriteit gekregen. Ook bestaat er op dit moment geen uitgekristalliseerde gebiedsgerichte aanpak vanuit de gemeente als het gaat om werk en inkomen. Binnen de buurt bestaat behoefte aan meer maatwerk binnen het opleidings- en arbeidsaanbod en liefst zo dicht mogelijk bij huis.

2.1.4 Participatie aan de samenleving

Armoede is in de Bennekel een belangrijke factor waardoor mensen niet of onvoldoende (kunnen) participeren aan de samenleving. Er is veel armoede onder gezinnen. Dit geldt met name voor de éénoudergezinnen met een bijstandsuitkering. Dit heeft veel gevolgen voor de kinderen. Het is opvallend dat veel kinderen bijvoorbeeld het cursusgeld van zes euro voor de KNAP¹-activiteiten niet kunnen betalen. Ook is er veel armoede bij ouderen. Zij maken, veelal uit schaamte (de hand niet willen ophouden) onvoldoende gebruik van voorzieningen (sociaal en financieel) waar ze recht op hebben.

Ook de participatie van allochtonen in de wijk is laag. Dit geldt met name voor Marokkanen. Zij integreren moeizaam door problemen op het gebied van taal, werk en opvoeding. De eerste generatie is laag opgeleid. Veel vaders zijn werkloos en zitten vaak dagelijks in het theehuis of in de moskee. Moeders hebben veelal grote taalachterstand en weinig kennis van de samenleving waarin zij leven. Dit is in belangrijke mate de oorzaak van veel opvoedingsproblemen en deze zijn vervolgens een bron van veel problemen in de wijk. Dit begint al bij de vroegste jeugd. De participatie van allochtone kinderen aan de kinderopvang en Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) valt tegen, wellicht als gevolg van (financiële) drempels. Ouders hebben onder andere angst voor het verlies van eigen identiteit en cultuur van hun kinderen. Vroegtijdige signalering van gezins- en opvoedingsproblemen is daarom lastig.

Doordat steeds meer kinderen uit een zwakke sociale thuissituatie komen, zijn er stevige problemen met jongeren in de wijk. Ze zwerven meer op straat en zorgen voor overlast. Kinderen worden harder tegen elkaar en tegen anderen. Schelden en schreeuwen is te normaal geworden. Veel jongeren in de Bennekel hebben geen zinvolle dagbesteding, waardoor verveling toeslaat. Dit leidt tot stevige spanningen in de wijk. Tegelijkertijd ontwikkelen ze een ontwikkelingsachterstand, waardoor de kans toeneemt op vroegtijdig schoolverlaten zonder startkwalificatie en het

¹ Kort Naschools Activiteiten Programma: naschoolse activiteiten voor schoolkinderen van groep 5 t/m 8 in Impulsgebieden. Leerlingen kunnen zich opgeven voor uiteenlopende activiteiten die kinderen in deze wijken stimuleren op gebieden die ze niet vanzelfsprekend thuis aangeboden krijgen.

perspectief op werk. Daarmee wordt de kans op een beter leven steeds kleiner. Het risico is daarom groot dat ze in een neerwaartse spiraal belanden.

Een andere belangrijke belemmering voor participatie is het feit dat gezondheidsproblemen meer dan gemiddeld voorkomen in De Bennekel in vergelijking tot het Eindhovense gemiddelde. De oorzaak ligt in de lage sociaal-economische status van bewoners van de wijk. Mensen met een lage sociaal-economische status hebben vaker dan anderen te maken met een slechte gezondheid, een negatieve gezondheidsbeleving en een geringere levensverwachting. Gezondheidsproblemen, zoals kanker, hart- en vaatziekten, overgewicht en diabetes, hebben te maken met een ongezonde leefstijl waarvan roken, ongezonde voeding en weinig beweging deel uitmaken. Daarnaast hebben in de Bennekel (met name in Bennekel-Oost) bewoners meer klachten die samenhangen met de psychische gezondheid, zoals eenzaamheid en depressie.

2.1.5 Woningaanbod

De Bennekel wordt getypeerd als een klassieke arbeidersbuurt, maar kent daarnaast ook een grote diversiteit binnen de buurt. Dit komt onder meer door de grote variëteit aan woonmilieus: huur- en koopwoningen, uit verschillende tijdsperiodes en in verschillende prijsklassen en bestaande uit zowel hoog- als laagbouw.

Een aantal straten is ingericht als woonerf (Arcadeltstraat, Sweelinckstraat e.o. en Jan Hollanderstraat) met een smal straatprofiel, eenrichtingsverkeer, parkeerproblemen en veel rommel in de openbare ruimte. De toegankelijkheid van de groene zones aan de rand (Genneper Parken) is slecht. Hoewel een groot deel van de wijk groen en ruim oogt, is de kwaliteit van de openbare ruimte beperkt. Veel straten zijn groenarm en er zijn slechte verbindingen tussen groenstructuren. De fysieke omgeving in de wijk nodigt niet uit tot bewegen, spelen, sporten en ontmoeting. Daarnaast ziet een deel van de wijk er volstrekt anders uit: stenig met een vooroorlogs woningbestand.

De wijk kent veel relatief goedkope huurwoningen. Op een aantal plaatsen in de buurt kan zelfs gesproken worden over een eenzijdig woningbestand. De meeste nieuwbouw die gepleegd wordt is niet in de voor de huidige bewoners betaalbare sector, terwijl veel bewoners hierop aangewezen zijn. Zorg bestaat over de betaalbaarheid van de nieuw te realiseren seniorenwoningen van Gagelbosch en Ekelhof.

Door meerdere woningnieuwbouwprojecten, particuliere woningverbetering en woningverkoop door woningcorporaties heeft de Bennekel gedurende de laatste tien jaar een steeds gedifferentieerder woningbestand gekregen. Het percentage woningen gebouwd na 1970 is tussen 1998 en 2006 gestegen van 16,2% naar 22,3%. Het percentage huurwoningen is in die periode afgenomen van (afgerond) 83% naar 66%.

Het gebied rond de Arcadeltstraat, Sweelinckstraat en Lassusstraat (in bezit van woningcorporatie Trudo) is in het raadsbesluit van 2000 aangewezen als plangebied in het kader van de integrale wijkvernieuwing. Trudo heeft in 2004 besloten dat de woningen in het gebied na een opknapbeurt te koop worden aangeboden aan de zittende huurders met een korting op de marktprijs. De woningen worden volgens het concept Slimmer Kopen[®] verkocht, met een korting die kan oplopen

tot 50% (afhankelijk van het inkomen). Bij verkoop zijn de eigenaren verplicht de woning weer terug aan te bieden aan Trudo.

Er woont een hoge concentratie ouderen in de wijk. Zij willen er blijven wonen, maar er zijn onvoldoende aangepaste of aanpasbare (nultrede)woningen beschikbaar. De woningen die beschikbaar zijn of komen, zijn vaak te duur of dreigen dit te worden voor een deel van de oudere bewoners van de wijk. Er zijn met de verzorgingshuizen Gagelbosch (VVE de Archipel) en Ekelhof (i.s.m. Wooninc.) plannen ontwikkeld voor de vervanging van verouderde woon-zorgeenheden door nieuwe. Dit transformatieproces is momenteel in volle gang.

Een groot gedeelte van het stadsdeel Gestel, waaronder de Bennekel, wordt momenteel omgevormd tot Woonservicezone. In een Woonservicezone worden fysieke en sociale activiteiten opgezet om de domeinen 'wonen', 'woonomgeving', 'welbevinden' en 'zorg' beter op elkaar af te stemmen, en het aanbod beter in overeenstemming te brengen met de bewonersvraag in het algemeen en de vraag van specifieke doelgroepen (ouderen en mindervaliden). Momenteel wordt hard gewerkt aan het opstellen van een concreet meerjarenprogramma.

2.1.6 Veiligheid en leefbaarheid

De geschetste problemen in de vorige paragrafen rondom werkeloosheid, participatie, samen leven en jeugd hebben grote gevolgen voor de veiligheid en leefbaarheid van de wijk. Met name de verschillende leefstijlen leiden tot toenemende segregatie tussen autochtonen en allochtonen, maar ook tussen jongeren en ouderen. Het gebrek aan sociaal-economisch perspectief leidt tot externaliserend gedrag (agressie, geweldpleging enz.) en tot onderlinge spanningen.

Meest pregnant is de regelmatig terugkerende overlast door jongeren, waarbij dit al vanaf jonge leeftijd begint. Het gaat hierbij om geweldpleging, mensen lastig vallen en bedreigen en het terroriseren van de buurt. Intimidatie op school en de directe omgeving door acht-/negenjarige kinderen is een ander probleem. De overlast van rondhangende jongeren op straat begint vanaf twaalf jaar en soms zelfs al op jongere leeftijd. Dit alles leidt tot veel spanningen in de wijk, polarisering tussen jongeren en ouderen, maar ook tussen allochtonen en autochtonen, omdat het veelal om jongeren met een allochtone (met name Marokkaanse) achtergrond gaat. Er bestaat een groot risico dat mensen eigen rechter gaan spelen bij nieuwe incidenten.

Naast de jongerenproblematiek kent de wijk nog een aantal 'hotspots' die regelmatig voor problemen zorgen. De politie ondervindt een probleem met de anonimiteit van de bewoners van de flats aan de Cavallilaan. Deze kent een zeer hoge doorstroom, handel in harddrugs, woonoverlast enz. Ook zijn er dreigende problemen rondom het samen leven in de Rossinilaan.

De Antilliaanse bewoners vormen in een straat door hun leefstijl een probleem. Zij trekken van buiten de wijk ook ongewenste personen aan. Met name in de zomer is er veel overlast door het leven op straat. Er is een 'zij- en wij-sfeer' met intimidatie en bedreigingen van en door buurtbewoners en jongeren.

Op verschillende plaatsen in de wijk is er sprake van hardnekkige overlast op het gebied van inbraken in auto's, overlast van alcoholverslaafden, dealen in harddrugs, heling, toevlucht van criminelen/illegale bewoning in flats en woonoverlast (enkele tientallen gevallen zijn vanuit het overlastteam bekend).

Tegelijkertijd ligt verpaupering en verloedering van gedeelten van de wijk op de loer. Een deel van de bewoners voelt zich niet verantwoordelijk voor de openbare ruimte. Hierdoor krijgt verloedering en vervuiling van de openbare ruimte een kans, zoals bij het binnenterrein aan de Arcadeltstraat.

De aanlooproute naar Spilcentrum De Kameleon wordt als onveilig ervaren door het langsrazende verkeer. Trottoirs zijn op plaatsen slecht begaanbaar. Rondom het Franz Léharplein spelen problemen op het terrein van verkeersveiligheid/verkeersstructuur, parkeerproblematiek en problemen rondom sociale veiligheid en leefbaarheid. Dit uit zich onder andere in veel en hard rijdend verkeer, leegstaande kantoor- en woonruimtes op de verdiepingen, een toename van het aantal winkeldiefstallen en overvallen, en overlast van dak- en thuislozen, al dan niet in combinatie met alcohol- en druggebruik.

2.1.7 Voorzieningen in de wijk

In de directe omgeving van de Bennekel is in westelijke richting de nabijheid van het Kastelenplein met winkel- en andere voorzieningen van belang; in oostelijke richting de nabijheid van landschappelijk stadspark Genneper Parken met natuur en landschap, agrarische- en cultuurfuncties, natuur-, milieu- en cultuureducatie, sport- en recreatiefuncties; in oostelijke en zuidelijke richting de nabijheid van de Dommelzone en in zuidelijke richting de nabijheid van de High Tech Campus. Direct ten zuiden van de Bennekel, tussen de Locatellistraat en de Dommel zijn het Gemeentelijk Sportpark Dommeldal Zuid, Scouting Angelo Roncalli en sport-, spel- en groenvoorzieningen gelegen.

Het winkelhart van de Bennekel wordt gevormd door het Franz Léharplein, dat als winkelvoorziening redelijk functioneert. Het plein heeft echter nog niet de functie van sociaal hart van de buurt. De wijk heeft daarom geen echt centrum. De winkelstrip aan de Tinelstraat heeft een negatieve uitstraling en heeft als winkelstrip geen toekomst meer. Aan de Tinelstraat zijn verder een Buurtinfowinkel, een vrijetijdsaccommodatie (De Ketting) en een aantal zorgfuncties (fysiotherapeut, huisartsenpraktijk, apotheek).

Aan de Bennekelstraat zijn Wijkcentrum De Dommel en Spilcentrum De Kameleon (een brede school) gelegen. Wijkcentrum De Dommel is een markant gebouw op een centrale plek in de buurt en heeft van oudsher een belangrijke buurtfunctie. Een aantal functies zijn de afgelopen jaren verdwenen. Het gebouw heeft te kampen met ernstig achterstallig onderhoud. Ook is er behoefte aan een nieuw sociaal programma vanuit de buurt. Dit programma moet afgestemd worden op de andere sociaal-maatschappelijke voorzieningen in de buurt, zoals VTA de Ketting en Spilcentrum De Kameleon.

De Kameleon is een 'zwarte' school die behoort tot de top vijf van beste basisscholen van het land. Deze school is recent omgevormd tot Spilcentrum met voor- en vroegschoolse educatie (kinderopvang en peuterspeelzaal). Ondanks de goede resultaten op onderwijsgebied, kleeft het stempel van zwarte school aan de school. Hierdoor willen veel ouders (waaronder ook hoger opgeleide allochtonen) hun kinderen niet naar deze school brengen en kijken uit naar scholen buiten de wijk.

Er zijn over het algemeen voldoende voorzieningen in of nabij de wijk, zoals sportveldjes en buurthuizen. De toegankelijkheid en het programma dat daarin wordt geboden behoeft echter verbetering en aanvulling. Ook de samenhang en synergie van sociaal-maatschappelijke voorzieningen is een punt van aandacht.

2.2 Maatschappelijke opgave

De Bennekel is een wijk met grote sociaal-economische achterstand en het is onrealistisch te denken dat dit over tien jaar niet meer zo is. Er is namelijk ook sprake van een mechanisme van in- en doorstroom van mensen met de nodige problematiek die extra inzet van vele instanties vergen en rechtvaardigen. Het is de opgave om de mensen die een aantal stapjes hebben gezet op de sociaal-economische ladder ook vast te houden in de wijk.

Op grond van de analyse in de voorafgaande paragrafen en in samenspraak met de (georganiseerde) bewoners en professionals werkzaam in de wijk, is gekomen tot een selectie van drie doorbraakthema's. Het gaat hierbij om:

1. de bestrijding van werkloosheid
2. de aanpak van problemen achter de voordeur
3. het bieden van perspectief aan jongeren

Dit zijn de thema's waar, bovenop het fundament van het lopende beleid zoals GSB en Integrale Wijkvernieuwing, de komende jaren in de Bennekel het verschil gemaakt kan worden met de Krachtwijkenaanpak.

2.2.1 Bestrijding van werkloosheid

Mensen aan het werk helpen om hun perspectief te verbeteren, is een belangrijke opgave voor de Bennekel. De werkloosheid is relatief hoog. Er zijn echter geen algemene recepten om iedereen naar zijn vermogen aan een baan of zinvolle dagbesteding te helpen. Dit is echter wel de ambitie en de maatschappelijke opgave: iedereen die wil werken moet ook een baan kunnen krijgen. Tegelijkertijd moet de vrijblijvendheid verdwijnen voor mensen die niet hun bijdrage aan de samenleving willen leveren.

Om die ambitie te realiseren is een individuele benadering noodzakelijk. Breng in beeld wat mensen kunnen en willen: gebruik hun talenten en heb tegelijkertijd aandacht voor hun belemmeringen. Zet in op het creëren van werkgelegenheid, bijvoorbeeld op het gebied van buurtbeheer en verleid bedrijven tot het creëren van leerwerkplaatsen. Voor mensen die (nog) niet toe zijn aan betaald werk moeten passende arrangementen gecreëerd worden. Belemmeringen kunnen liggen op het gebied van opleiding, lichamelijke of geestelijke beperkingen of sociaal isolement. Ook hier is een individuele aanpak de enige manier om mensen te betrekken bij de samenleving.

Daarnaast mag misdaad niet lonen en blijkt de armoedeval een stevige drempel om actief aan de slag te gaan. Ook het imago van de wijk kan potentiële werkgevers afschrikken. Positieve voorbeelden moeten dit beeld de komende jaren gaan bijstellen.

2.2.2 Aanpak van problemen achter de voordeur

In de Bennekel is er een aantal mensen met echt ernstige problemen. Daarbij gaat het vaak om een combinatie van een aantal problemen als armoede, werkloosheid, schulden, eenzaamheid, opvoedings-, gezondheids-, psycho-sociale en psychiatrische problemen en huiselijk geweld. Daardoor nemen mensen niet meer deel aan de maatschappij, zoals deelname aan werk, of deelname aan buurtactiviteiten. Ze leven geïsoleerd 'achter hun voordeur', vragen maar moeilijk om hulp en zijn vaak het vertrouwen in instanties kwijt. Het is de opgave deze mensen te helpen weer mee te kunnen doen, weer zelfstandig te kunnen zijn en eigenwaarde te krijgen.

Het is hierbij belangrijk uit te gaan van de talenten van deze mensen. Laat mensen weer trots zijn en maak zichtbaar dat mensen daadwerkelijk stapjes vooruit kunnen zetten in de samenleving. Er ligt een grote organisatorische opgave. Deze mensen hebben veelal met vele instanties te maken, die zich allen concentreren op een facet van de problematiek. Instanties die niet altijd van elkaar weten wat ze doen. Er wordt nog teveel naast elkaar gewerkt en men weet elkaar op onderdelen nog te weinig te vinden.

Centrale begrippen in de oplossingsrichtingen zijn: aansluiten op bestaande netwerken in de wijk, maatwerk, een individuele benadering, samenwerking tussen instanties, regie op het totaalpakket per persoon, kansen in de wijk en inzet van zowel professionals als vrijwilligers.

2.2.3 Perspectief voor jongeren

Nog niet alle jongeren van de Bennekel krijgen voldoende kansen. Dit uit zich in overlast voor de omgeving door een (beperkte) groep jongeren. In het algemeen is in de wijk voor jongeren weinig tot niets te doen. Dit leidt tot verveling en overlastgevend gedrag. Verder is kenmerkend voor deze wijk dat veel jongeren vanuit een achterstandssituatie starten. De werkloosheid onder de ouders is hoog, het inkomen en het opleidingsniveau laag. Er gebeurt echter al veel. De overlastgevende jongeren zijn grotendeels bekend en worden aangepakt. De kansen in de wijk liggen met name op het preventieve vlak. Gericht op alle jongeren in de wijk, met een speciale aandacht voor de 'meelopers' en jongere broers en zusjes van de 'probleemjongeren'. Op basis van de analyse liggen er de volgende opgaven:

- ◆ De overgang van basisschool naar middelbare school en de uiteindelijke uitstroom vanuit voortgezet onderwijs. Vaak raken jongeren uit beeld wanneer ze de basisschool verlaten en wanneer ze de middelbare school verlaten. Zeker wanneer ze deze laatste zonder startkwalificatie verlaten. De opgave is om alle jongeren in beeld te houden.
- ◆ Het bereiken en betrekken van de groep jongeren die nu nog niet goed in beeld is. Het gaat met name om allochtone jongeren. Het gaat er ook om helder te krijgen wat de behoeften en de talenten van jongeren zelf zijn, als basis voor het creëren van een individueel perspectief. Jongeren moeten direct betrokken worden bij de hele aanpak.
- ◆ Versterking van het vrijwilligerskader (jong en oud) dat activiteiten met en voor jongeren organiseert in de wijk. Denk aan vrijwilligers van de vroegere voetbalclubs en vroegere speeltuinvereniging en andere buurtbewoners. Tevens ligt hier een kans om ouders te betrekken bij de aanpak.

- ◆ Het aantrekkelijk en toegankelijk maken van de voorzieningen voor jongeren in de Bennekel of de directe nabijheid van de wijk, zoals de nabijgelegen sportvelden.
- ◆ Creëren van voldoende basisaanbod in de wijk zelf: ontmoetingsplekken, stevigere inzet vanuit het jongerenwerk, verbetering van het locatiebeheer, en meer en betere activiteiten afgestemd op de diversiteit aan jongerengroepen.

Intermezzo: Het verhaal van de Bennekel, 2015

Ingesloten tussen de Bayeuxlaan, de Locatellistraat, de Blaarthemseweg en de Hoogstraat ligt de Bennekel. De straten zijn breed, met veel groene pleintjes en de huizen staan er prima bij. Er zijn wel grote contrasten: nieuwe blinkende flats waar de Mercedesen voor de deur staan naast flatjes met schotelantennes, het wasgoed aan de lijn en barrels voor de deur.

Opvallend zijn de prachtige mozaïeken op de muur door de hele wijk heen met taferelen uit kinderboeken. Kunstwerken gemaakt door vrouwen uit de buurt. De straten dragen de namen van componisten.

Op het Franz Léharplein is het druk. De dames Werkendam en Siera, beiden dik in de 80, zitten met een bak koffie in de zon op het terras van de brasserie. Ze kijken uit op de winkels om hen heen, van Albert Heijn tot toko, van ijssalon tot Turkse slager. Er zijn de laatste jaren wat kleinere winkeltjes bijgekomen, zodat er voor iedereen wat te vinden is. En het shoplabb van Brainport is helemaal het einde. Ddaar worden de nieuwste snuffjes op winkelgebied uitgeprobeerd en word je keurig geholpen door een paar ROC stagiaires. Ze vinden het prettig dat de winkels zo dicht in de buurt zijn van hun appartementen. Mevrouw Werkendam woont in de Ekelhof en mevrouw Siera aan de Smuldersweg. Nu de auto's een wat minder dominante positie innemen op het plein durven ze ook weer zonder begeleiding op pad.

Marco en Farid staan een stukje verderop aan hun eigen hangtafels op het plein. Ze mochten van de gemeente hun eigen hangplek inrichten en die is echt supercool geworden. Ze krijgen veel complimenten voor hun graffitikunst op de hangmeubels. Het megadamspel dat in de grond is gegoten wordt aan het eind van de dag ook vaak door de medewerkers van de High Tech Campus en de vaders uit de buurt gespeeld. Er is zelfs een wijkoverstijgende competitie voor uitgeschreven!

De vader van Farid, Achmed, heeft daar geen tijd meer voor. Sinds kort heeft hij werk bij Woonzorgcomplex Gagelbosch. Daar helpt hij mee het groen te onderhouden. Een opleiding had hij niet, maar één van de bewoners van Gagelbosch die vroeger hovenier was, heeft hem en een paar andere wijkbewoners de kneepjes van het vak bijgebracht. Soms wordt hij ook gevraagd om de groep Marokkaanse ouderen die in Gagelbosch hun plek hebben gevonden te helpen als ze naar buurtcentrum De Ketting willen. Zijn broer rijdt ze daar dan heen, want die is een klein autobedrijfje gestart.

Farids moeder Shahira is vaak te vinden in buurthuis De Dommel, dat na een grondige facelift weer intensief gebruikt wordt. Ze geeft daar kookcursussen en praat er met andere moeders over de opvoeding van hun kinderen. De kleintjes zitten nog op basisschool De Kameleon in Spilcentrum De Bennekel, waar ze het geweldig naar hun zin hebben. Na wat gesprekken met de wijkcoach hebben Shahira en Achmed besloten om hun oudste dochter Nebahat toch naar de HAVO te laten gaan in plaats van het VMBO en daar kan ze goed meekomen. Nummer twee, Sura, doet haar best op het VMBO, opleiding zorg. Sinds ze stage loopt bij de huisartsenpraktijk aan de Peter van Anrooylaan is ze een stuk gemotiveerder bezig.

Farid heeft hen nog veel zorgen gegeven. Die zag school niet meer zitten en zorgde met zijn vrienden voor veel overlast in de buurt. Pas toen ze hun eigen stek kregen in de vorm van een jeugdhonk werd het beter. Beheerder Fred zorgt er wel voor dat ze geen rotzooi trappen. Hij heeft Farid weer gemotiveerd om zijn opleiding op het ROC weer op te pakken. De jongens hebben ook veel respect voor zijn vrouw Corrie die zich met de nodige humor en scherpte tegen hen aanbemoeit. Fred en Corrie kennen de wijk door en door, want ze wonen er al heel lang en ze kennen iedereen. Ze weten de ouders van raddraaiers snel genoeg te vinden, maar zijn ook voor veel jongeren een vertrouwenspersoon als het thuis moeilijk loopt.

Niet iedereen weet zijn weg in de buurt nog te vinden. Maar Shahira hoorde dat haar schoonzus, die twee jaar terug een paar straten verderop is komen wonen, in de tuin was aangesproken door de buurman en dat hij haar antwoord leek te begrijpen. Blijkbaar begint die conversatieles die naast het supermarktje op de Tinelstraat wordt gegeven vruchten af te werpen. Nu meer Marokkaanse vrouwen hun kleine kinderen naar de voorschoolse opvang in De Kameleon laten gaan is er ook meer tijd om de lessen te volgen. Het feit dat ze gegeven worden door dat grappige vrouwtje uit de flats aan de Locatellistraat helpt ook. Wat kan die vrouw mooie verhalen vertellen over de wijk en haar bewoners!

Natuurlijk vliegt af en toe nog wel eens de vlam in de pan, vooral als het warm weer is. Maar het besef dat iedereen in het zelfde schuitje zit, met zorgen over werk, geld en gezondheid, helpt wel. Ook scheelt het een stuk dat ze niet meer continu van het kastje naar de muur worden gestuurd als ze iets nodig hebben. De buurtcoaches hebben al heel veel mensen kunnen helpen door één op één na te gaan waar problemen en kansen liggen. Zo heeft de moeder van Faroek, die laatst op kookles kwam, een opleiding kunnen volgen om les te geven in mozaïek maken. En bij die stille buurman van Jamaï hebben ze eindelijk het raam vervangen zodat hij weer fatsoenlijk naar buiten kan kijken. Hoe al die instanties dat achter de schermen regelen weet Sharira niet, maar het werkt wel! Sharira woont met plezier in de Bennekel. Ze heeft zelfs in de bibliotheek opgezocht wie die componist Lemmens was, van de straat waar ze in woont. Die bleek heel mooie muziek te maken!

3 Aanpak van de doorbraakthema's

De in het vorige hoofdstuk beschreven maatschappelijk opgave is stevig. Vernieuwende aanpakken zijn nodig om hier echte doorbraken op te bereiken. In Eindhoven is daarom gekozen voor een vernieuwend proces van maatschappelijke coalitievorming, waarbij de gemeente Eindhoven organisaties en bewoners actief uitgedaagd heeft (nieuwe of bestaande) coalities te vormen en gezamenlijk te 'bieden' op de opgaven die liggen in de wijk. Dit proces heeft veel energie losgemaakt. Een groot aantal coalities hebben zich gecommitteerd aan de aanpak in de wijk. Dit hoofdstuk beschrijft de aanpak van de doorbraakthema's, die gebaseerd is op de 'biedingen' die gedaan zijn aan de wijk. Ook wordt aangegeven wat daarbij van het Rijk gevraagd wordt. Ter illustratie zijn in dit hoofdstuk aan het begin van elke paragraaf de biedingen en coalitiepartners aangegeven.

Sommige zaken kunnen snel opgepakt worden, andere vergen nog een stevige uitwerkingsslag. De uitwerkingsthema's die hier nader worden geduid, sluiten aan op het werk dat in het kader van de integrale wijkvernieuwing wordt uitgevoerd.

3.1 Uitvoeringskracht in de wijk

MAAK HET WAAR in de Bennekel

Versnellen en versterken van de uitvoeringskracht

In de Bennekel doen bewoners en professionals al jaren veel inspanningen om de wijk te verbeteren. In het kader van het Grotestedenbeleid en de integrale wijkvernieuwing zijn veel initiatieven genomen om de leefbaarheid en de kwaliteit van de wijk te verbeteren. Toch is er een aantal hardnekkige problemen die we met de bestaande organisatievormen en werkwijze niet kunnen oplossen. Daarvoor is een omslag in het werken in de wijk nodig. We zetten in op nieuwe vormen van samenwerking; samenwerking waarbij de behoefte en de belangen van de bewoners centraal staan. Daarbij zetten we in op: aanwezigheid in de wijk, steunpunten in de wijk, uitvoeringsmandaat op wijkniveau, het blijvend ontwikkelen en uitbouwen van maatschappelijke coalities en het afsluiten van een buurtcontract met professionals en bewoners.

De volgende partners willen zich hiervoor inzetten: Gemeente Eindhoven, Lumens Groep, Woonbedrijf, Trudo, Wooninc., Domein, Openbare bibliotheek Eindhoven, Stichting Eindhoven maakt het waar. Uiteraard in samenwerking met alle andere betrokkenen in de Bennekel.

Zij bieden de Bennekel onder meer: regie in de aanpak van problemen achter de voordeur, regie in de krachtwijken, krachtwijken informatiepunt, frontlijnsturing, 'Maak het waar', 'Eindhoven doet 't gewoon'.

In de Bennekel worden al vele jaren veel inspanningen gepleegd om de wijk te verbeteren. Desondanks blijven zich in de wijk een aantal problemen voordoen. Bewoners raken daardoor teleurgesteld en verliezen het vertrouwen in de professionals en in de organisaties die ze vertegenwoordigen. Dit draagt mede bij aan de gevoelde kloof tussen burger en bestuur.

Tegelijkertijd staat in Eindhoven burgerparticipatie hoog in het vaandel. Niet voor niets gaan veel van de bestuurlijke uitgangspunten in het coalitieakkoord *Eindhoven Één* over burgerparticipatie. We willen de samenwerking met burgers verbeteren maar ook mensen stimuleren en activeren om

mee te doen, mee te werken en mee te denken aan stad, buurt of wijk en hen daartoe voldoende in staat stellen. Waar mogelijk willen we inwoners vroegtijdig betrekken bij ontwikkelingen en meer zeggenschap geven aan burgers in hun eigen buurt, straat of wijk.

Er zijn veel verschillende interpretaties van het begrip burgerparticipatie. Burgerparticipatie blijkt een containerbegrip voor alles wat te maken heeft met de relatie tussen burgers en overheid en zelfs breder dan dat. Toch blijkt dat er wel een ruwe tweedeling te maken is. Deze spitst zich enerzijds toe op *actief burgerschap* (de mate waarin burgers zich verantwoordelijk voelen voor de kwaliteit van samenleven in stad, wijk of buurt en zich actief inzetten om deze te verbeteren) en anderzijds op *interactieve beleidsvorming* (burgers betrekken bij de voorbereiding, bepaling, uitvoering en evaluatie van beleid). Tussen het stimuleren van actief burgerschap en het streven naar interactieve beleidsvorming ligt een nauwe relatie. Enerzijds vraagt het bevorderen van interactieve beleidsvorming om stimulering en ondersteuning van (de organisatie van) burgers. Anderzijds is het niet geloofwaardig burgers aan te zetten tot grotere betrokkenheid bij hun directe omgeving als het gemeentelijk beleid door hen niet te beïnvloeden is.

Inmiddels is een visie en een uitvoeringsprogramma burgerparticipatie ontwikkeld met als titel "Maak het mee!". Dit programma beoogt ertoe bij te dragen dat burgers zich door de gemeente gehoord en serieus genomen voelen en dat de betrokkenheid en het zelforganiserend vermogen van burgers vergroot. In de Eindhovense aanpak van de Krachtwijken is zoveel mogelijk gebruik gemaakt van de uitgangspunten in het programma Burgerparticipatie. Zowel in de vormgeving van het proces om de kernen tot de wijkactieplannen (bijvoorbeeld door het uitnodigen tot en faciliteren van bewonersinitiatieven), als in de beoogde aanpak van de uitvoering (zoals actieve ondersteuning van bewoners en het beschikbaar stellen van buurtbudgetten).

Wij constateren dat een omslag noodzakelijk is in het werken in de wijk. Dat geldt voor de professionele organisaties die in de wijk actief zijn, maar zeker ook voor bewoners in de wijk. Bewoners zijn in veel gevallen nog een vragende partij en zijn nog onvoldoende in staat zelf verantwoordelijkheid te nemen voor de ontwikkeling van de wijk. Nieuwe vormen van samenwerking zijn noodzakelijk om de vragen en problemen in de wijk aan te pakken. Samenwerking waarbij de positie van de bewoner en zijn of haar omgeving centraal staat.

Om die omslag te kunnen maken, is het volgende nodig:

- een grotere sensitiviteit op de behoefte van de wijk en haar diversiteit van bewoners. Het ontwikkelen van deze sensitiviteit vraagt nadrukkelijk om het (terug)winnen van het vertrouwen van de bewoners om te weten wat er speelt in de wijk, in de straat en achter de voordeur;
- uitvoeringskracht en doorzettingsmacht op wijkniveau om snel, slagvaardig en gecoördineerd in te kunnen spelen op huidige en toekomstige behoeften en problemen;
- vernieuwende samenwerkingsvormen tussen professionele organisaties, waarbij gedeelde doelstellingen en uitgangspunten, onderling vertrouwen, respect voor ieders rol centraal staat;
- naar de bewoners het permanent verschaffen van helderheid over wat verwacht mag worden, aanspreekbaar zijn op resultaten en een open houding voor kritiek;
- aan bewoners duidelijk maken dat zij uiteindelijk verantwoordelijkheid moeten – kunnen – nemen voor de ontwikkeling van de wijk.

Verschillende professionele organisaties hebben bovenstaande zaken in meer of mindere mate allemaal wel hoog in het vaandel staan. Echter, om echte doorbraken te bereiken zal dit vertaald moeten worden naar de onderlinge samenwerkingsrelaties, naar nieuwe vitale coalities.

Intermezzo: Ervaringen met het Veiligheidshuis, Centrum voor Jeugd en Gezin en Brainport

Een leidende rol van de gemeente op het thema Uitvoeringskracht vloeit voort uit de bijzondere rol van de lokale overheid. Partners in de stad verwachten namelijk dat de gemeente visie heeft op het vraagstuk van complexe, multipartijen-samenwerking en daarin het voortouw neemt. Op deelgebieden hebben we dit recent gezien bij de realisatie van het Veiligheidshuis, het SPIL-concept en het Centrum voor jeugd en gezin. De gemeente heeft hier met veel (relatief autonome) partners op complexe materiegebieden samenwerkingsconvenanten gesloten waar heldere afspraken over éénduidige prioritering en regievoering vastgelegd zijn. Deze samenwerking met veel organisaties is vrijwillig tot stand gekomen en werkt doordat overeenstemming bestaat over het gemeenschappelijke doel. Dit model, wat nu goed werkt op het gebied van veiligheid en de aanpak van jeugdvragestukken, is ook goed bruikbaar voor de ontwikkeling van de wijk. De samenwerking tussen overheid, bedrijfsleven en kennisinstellingen binnen de Brainport-strategie is een ander voorbeeld waar innovatieve samenwerkingsvormen tot succes kunnen leiden. Door het grote organiserend vermogen en het gezamenlijk geformuleerde doel heeft de regio Eindhoven zich ontwikkeld tot de toptechnologieregio van Nederland. In onze aanpak van de Krachtwijken wordt dan ook voortgebouwd op de lessen die hier geleerd zijn.

De gemeente Eindhoven zal samen met haar partners in de wijk het voortouw nemen om in de Bennekel deze omslag te maken. In het verlengde hiervan worden op korte termijn een aantal activiteiten ondernomen:

- Vergroten van de (gemeentelijke) **presentie** in de wijk. Door meer en beter aanwezig te zijn in de wijk, door aanspreekbaar te zijn voor bewoners en partners en door op wijkniveau de samenwerking en netwerken te intensiveren, verwachten wij dat slagvaardiger opgetreden kan worden en maatwerk geleverd wordt.
- Er zullen op korte termijn **steunpunten** in de wijk ingericht worden waar bewoners laagdrempelig terecht kunnen.
- Het **mandaat** op wijkniveau wordt aanzienlijk vergroot. Er zal een kanteling gaan plaatsvinden, waarbij doorzettingsmacht en besluitvormingskracht steeds meer van het stedelijk niveau naar het wijkniveau gebracht zal worden, zodat besluitvormingstrajecten korter worden en slagvaardigheid waargemaakt kan worden.
- Met de bewoners van de Bennekel zal een **buurtcontract** opgesteld worden met daarin concrete afspraken waaraan op korte termijn in ieder geval invulling aan gegeven zal worden. Met het buurtcontract, dat naast de gemeente ook ondertekend zal worden door alle bij de afspraken betrokken professionele organisaties, wordt helderheid verschaft over wat de bewoners mogen verwachten en wanneer, en worden partijen gebonden op hun samenwerking. In het buurtcontract worden ook afspraken gemaakt over het versterken van de eigen verantwoordelijkheid van bewoners ('empowerment').
- Er zal blijvend geïnvesteerd worden in het **ontwikkelen en uitbouwen van de maatschappelijke coalities** voor de Bennekel. Onder andere het binden van het bedrijfsleven aan de Krachtwijkambities heeft hoge prioriteit. Daarnaast heeft de gemeente Eindhoven in het kader van het Grotestedenbeleid convenanten met de TU/e, Fontys Hogescholen, de Design Academy en het ROC. De expertise die binnen deze kennisinstellingen aanwezig is, zal ook optimaal ingezet worden voor de Krachtwijken.

Onze inzet op de doorbraakthema's moet daarom gezien worden in bovenstaand kader. Dit is feitelijk onze basishouding waarmee wij de gekozen thema's met onze partners tegemoet zullen treden. Dit zal ook gevolgen gaan hebben voor de structuur en werkwijze van onze organisaties.

Wat vragen we van het Rijk

Van het Rijk vragen wij commitment en ondersteuning op de beoogde werkwijze en uitgangspunten. Wij vragen dat het Rijk haar invloed aanwendt, zodat organisaties die onderdeel uitmaken van de Rijksoverheid of waar de Rijksoverheid direct of indirect sturing aan geeft en die op lokaal niveau actief zijn, zich als actieve partners opstellen in de beoogde samenwerkingsvormen en eventueel daaruit voortvloeiende convenanten en/of samenwerkingsovereenkomsten.

Verder vragen wij een éénduidig meldpunt bij het Rijk waar wij terecht kunnen wanneer de samenwerking hapert en/of wanneer wij op lokaal niveau tegen problemen aanlopen die op Rijksniveau opgelost moeten worden, inclusief overbodige en/of hinderlijke regelgeving. Om maximaal transparant naar elkaar en naar de bewoners te zijn, verwachten wij van dit meldpunt 'Kafka' dat alle binnenkomende vragen op een website gepubliceerd worden en dat een protocol voor afhandeling, inclusief termijnen, afgesproken wordt.

3.2 Bestrijding van werkloosheid

AAN DE SLAG in de Bennekel

Aanpak van armoede en werkloosheid door scholing en creëren van werkgelegenheid

De sociaal-economische achterstand in de Bennekel is groot, de arbeidsparticipatie is laag en er is veel langdurige werkloosheid en armoede. Het is zaak deze armoede en werkloosheid aan te pakken. We zetten in op een geïntegreerde aanpak om mensen duurzaam aan de slag te helpen, passend bij hun talenten en ambities. Dit doen we langs drie sporen: het verbeteren van de infrastructuur van de wijkeconomie, het actief benaderen van niet-werkenden en het creëren van directe werkgelegenheid.

De volgende partners willen zich hier voor inzetten: de woningcorporaties (waaronder Woonbedrijf), gemeente Eindhoven, Buurtplatform Bennekel Belang, Polyground BV, Ergon, Kamer van Koophandel, Stichting Bedrijfspunt Woensel West, CWI, UWV, Lumens Groep, Fontys Actief, Chainworks B.V. GGD, OOG, Rabobank, NV Rede, ROC, GGzE, Novadic-Kentron, TNO Arbeid, Buurtbedrijven, basisschool De Kameleon, Salto, SKPO, Leger des Heils en de politie.

Zij bieden de Bennekel onder meer: micro- en mesokredietfonds, bedrijfspunt 'De Bennekel', Werkplein in de wijk, 'Bennekel Actief', 'Aan de slag', Bewegen als warming-up voor reïntegratie, schoolpleinenproject, buurtbeheer, reparatieteam/klusbus, onderhoudsploeg in de wijk.

De bestrijding van de werkloosheid is vanuit de wijk als het belangrijkste doorbraakthema aangegeven. De wijk kent relatief veel mensen die geen inkomsten uit werk hebben of anderszins niet actief zijn.

Om mensen aan de slag te helpen, wordt een nadrukkelijk beroep gedaan op het bedrijfsleven in het algemeen en de bedrijven die in of nabij de wijk gevestigd zijn in het bijzonder. In (de regio) Eindhoven hebben overheden, bedrijfsleven en kennisinstellingen elkaar gevonden in de ontwikkeling van Brainport. De inspanningen van Brainport hebben zich voornamelijk

geconcentreerd op het aantrekken van toptechnologische bedrijvigheid en het creëren van de randvoorwaarden hiervoor. Het is echter een belangrijk uitgangspunt dat Brainport er voor alle inwoners van de stad is. Samen met de 'triple helix', vertegenwoordigd in de Stichting Brainport, zullen daarom concrete activiteiten ontwikkeld gaan worden in het kader van de Krachtwijken. Met name rondom (de onderkant van) de arbeidsmarkt liggen hier grote kansen.

Om de werkloosheid structureel naar beneden te brengen, wordt in de Bennekel een geïntegreerde aanpak voorgestaan om mensen duurzaam aan de slag te helpen, passend bij hun talenten en ambities. Extra aandacht hebben we voor het creëren van een goede uitgangspositie op de arbeidsmarkt voor jongeren. Hier zullen we in paragraaf 3.4 uitgebreider op ingaan.

Activeren van niet-werkenden in de wijk

Allereerst wordt ingezet om mensen naar vermogen aan de slag te helpen. Uiteraard wordt hier al veel aan gedaan op stedelijk niveau. Het is zelfs 'core-business' van de gemeentelijke dienst Werk, Zorg en Inkomen in samenwerking met CWI en UWV. Toch willen we voor de Bennekel een extra stap zetten door gebiedsgericht, *individueel maatwerk* te bieden. Extra aandacht gaat hierbij vooral uit naar mensen waarbij de afstand tot de arbeidsmarkt (te) groot is.

Wij willen, in samenspraak met het Rijk en met partners, op korte termijn *vernieuwende participatiearrangementen* ontwikkelen, die gebaseerd zijn op de afstand tot de arbeidsmarkt. Idealiter leidend tot een reguliere baan, maar in ieder geval leidend tot een actieve bijdrage aan de samenleving, wanneer regulier werk (nog) een brug te ver is. Daarbij is het van belang dat niet de regeling leidend moet zijn, maar wat er nodig is om hem of haar effectief te activeren (belang van de bewoners in plaats van de 'organisatielogica'). Wij gaan dan ook een *instrumentarium* ontwikkelen waarbij, afhankelijk van de persoon, *maatwerk* geleverd kan worden. Voorbeelden zijn: werken in een SW-bedrijf, werken in de private sector met loonkostensubsidie, (vrijwilligers)werk met behoud van uitkering en werkervaringsplaatsen. Dit alles aangevuld met op maat gesneden trajecten van competentie-ontwikkeling. Hierbij gaat het om de juiste mix van vakgerichte scholing, taalvaardigheden en sociale vaardigheden. Dit alles moet vanuit een breed *lokaal participatiefonds* gefinancierd moeten worden. Om dat te kunnen doen, moet in nauw overleg met het Rijk een stevige slag geslagen moeten worden met de ontschotting en vereenvoudiging c.q. verbreding van regelgeving rondom met name de WWB, WSW, WEB en WI.

Er bestaan op dit gebied al concrete plannen binnen het Rijk. Zowel het Bestuursakkoord van het Rijk en de VNG als het recent verschenen Deltaplan Inburgering bevatten concrete voornemens om hiermee een start te maken in 2008. Dit past uitstekend in de voorgestane aanpak. In het kader van de Krachtwijkanaanpak is vooruitlopend hierop extra experimenteerterruimte gewenst.

Bovenstaande aanpak kan alleen succesvol zijn en tot duurzame activering leiden wanneer participatiearrangementen vrijwillig noch vrijblijvend aangeboden worden. Sowieso moeten mensen hiermee actief benaderd worden. Wij gaan dit onder andere doen door onze deskundigheid op dit gebied naar de wijk te brengen ('presentie') en de instrumenten wijkgericht in te zetten in de Krachtwijken.

Tegelijkertijd zullen drempels om aan het werk te gaan geslecht moeten worden. Met name het voorkomen van de zogenaamde 'armoedeval' is hierbij een belangrijk aandachtspunt. Dit is het effect dat optreedt wanneer iemand met een uitkering er in inkomen op achteruitgaat als hij of zij

een betaalde baan krijgt. In die situatie zijn mensen dus niet in staat om hun maatschappelijke situatie te verbeteren. Belangrijker is echter dat de inkomensachteruitgang niet motiverend werkt.

Creëren van directe werkgelegenheid

Het creëren van werkgelegenheid in de wijk is een effectieve manier om laagdrempelig aan het werk te gaan. Hierop zal op twee manieren ingezet worden. Allereerst is geconstateerd dat er in de wijk zelf nog veel werk ligt dat nu niet gedaan wordt. Daarom wordt ingezet op het (her)introduceren en versterken van het **buurtbeheer** en **klussendiensten**. Hier ligt uiteraard een sterke relatie met de bovengenoemde activeringsinzet. In het verleden zijn veel van deze zeer gewaardeerde instrumenten wegbezuinigd, terwijl ze aantoonbaar effectief werken. Wij zetten daarom in op het zoveel mogelijk structureel financieren hiervan, zodat continuïteit gewaarborgd kan worden. Dit is overigens zeer afhankelijk van de ruimte die geboden wordt, zoals bijvoorbeeld met het voornoemde lokale participatiefonds.

Daarnaast zal voor de Bennekel met name een beroep gedaan worden op de High Tech Campus. De High Tech Campus ligt direct ten zuiden van de Bennekel en maakt een enorme groei door. Doordat gekozen is voor het Campus-concept, ontstaat daar werkgelegenheid in de sfeer van beveiliging, schoonmaak, onderhoud en exploitatie van de voorzieningen. Wij willen onderzoeken of het mogelijk is om een **voorkeursbeleid** voor bewoners van de Bennekel af te spreken voor de invulling van vacatures op de High Tech Campus. Vergelijkbare afspraken willen we maken met bedrijven op het nabij gelegen bedrijventerrein De Hurk.

Versterken van de wijk economie

Naast het creëren van werkgelegenheid en het activeren van niet-werkenden, zetten we ook in het op het versterken van het economisch potentieel van de wijk. Het gaat hierbij om het **stimuleren** van **ondernemerschap** in de wijk en het **versterken** van bestaande **buurtbedrijvigheid**. Onder andere door het verbeteren van toegang tot (micro-) **kredietfaciliteiten**, het versterken van **ondernemersnetwerken** en het wijkgericht **ondersteunen van starters en kleine zelfstandigen** (bijvoorbeeld op het gebied van persoonlijke dienstverlening). Ook zal de behoefte in beeld gebracht worden naar geschikte **bedrijfsruimte**. In het verlengde daarvan zal ook bezien worden in hoeverre in de Bennekel geschikte **atelierruimte** beschikbaar gesteld kan worden. Een instroom van de 'creatieve industrie' zal de Bennekel een nieuwe impuls kunnen geven en een motor kunnen zijn voor nieuwe initiatieven in de wijk. Nadrukkelijk wordt hier de relatie met Brainport gelegd.

Wat vragen we van het Rijk

Allereerst vragen we om vrijheid om in de Bennekel daadwerkelijk het beste participatiearrangement aan de kunnen bieden aan de betreffende inwoners. We vragen daarom om een grotere bestedingsvrijheid in de WWB (W-deel), WSW, WEB en WI. Wij vragen om experimenteerruimte, waarbij we onder andere door ontschotting een lokaal Participatiefonds vormen waarmee maatwerkarrangementen geboden kunnen worden.

Wij vragen verder dat CWI (o.a. WW) en UVW (m.n. WIA en WAJONG) ook experimenteerruimte wordt geboden om samen met ons een ontschot aanbod te ontwikkelen. Korte lijnen en effectieve afstemming met deze organisaties is hierbij van groot belang.

Met het Rijk willen wij strategieën ontwikkelen om de armoedeval te voorkomen, zodat extra prikkels ontstaan voor mensen om actief aan de slag te gaan. Wij zijn van mening dat hier een belangrijke sleutel ligt voor effectief activeringsbeleid.

Met het Rijk willen wij bezien hoe de drempels om eigen ondernemingen te starten verder verlaagd kunnen worden. Ook het wijkgericht inzetten van de diensten van de Kamer van Koophandel is hierbij punt van aandacht.

3.3 Aanpak van problemen achter de voordeur

DOE MEE in de Bennekel

Gezamenlijke aanpak van problemen achter de voordeur

In de Bennekel is een groep mensen met echt ernstige problemen. Het gaat veelal om een combinatie van bijvoorbeeld armoede, werkloosheid, sociale isolatie, schaamte, psychologische problemen en/of huiselijk geweld. Hierdoor nemen deze mensen geen deel aan de maatschappij. Het is de ambitie ervoor te zorgen dat deze mensen weer mee kunnen doen. We gaan voor een sluitende aanpak voor mensen met deze problemen. Dit doen we langs de sporen signalering en outreachinge aanpak voor doelgroepen.

De volgende partners willen zich hier voor inzetten: Gemeente Eindhoven, Trudo, Woonbedrijf, Domein, Wooninc., Lumens Groep/Welzijn Eindhoven, politie, Zuidzorg, GGD, SKPO, Salto, Peuterplaza, Korein, RMC, ROC, BBB, GGzE, Novadic-Kentron, Neos, stichting Zet Tilburg, Stichting rehabilitatie '92, conquest, PSV, Bureau Sportformule, NIGZ, Fontys Hogeschool Sittard, Stichting Femina, Vrouwenvereniging Achams, Stichting Fatiha, Stichting Nese, Openbare bibliotheek Eindhoven, Marokkaanse vader- en moedercomité, MAJ, Team ministeries, SSB, JEM-kids, bureau jeugdzorg.

Zij bieden de Bennekel onder meer: Frontliners, een vertrouwd aanspreekpunt in de wijk, 'Entree bieden', 'Veiligheid begint bij voorkomen', specifieke inzet m.b.t. tieners, armoede en gezondheid van kinderen, 'Ontdek je talent en doe mee!', 'Marokkaanse bewoners betrokken bij de Bennekel', 'Buitengewoon' (maatschappelijk Steunsysteem), 'kennen en gekend worden', Training 'Begrijpt u mij?', 'Scoren voor Gezondheid', Klapperproject, Thuiszorg op maat, 'The Idea Store', 'Beter Wonen', Praktische ondersteuning in huis, 'Power': empowerment voor allochtone jongeren.

Bij de aanpak van problemen achter de voordeur (zoals armoede, sociale uitsluiting, gebrek aan zinvolle dagbesteding, vervuiling, opvoedingsproblemen, relatieproblemen, gezondheidsproblemen en psychische en psychosociale problemen) is een omslag naar de beoogde manier van werken, zoals beschreven in paragraaf 3.1, een noodzakelijke randvoorwaarde om doorbraken op dit gebied te bereiken. De groep bewoners die 'achter de voordeur' moet worden bereikt, bestaat uit mensen die een reële vraag voor ondersteuning en zorg hebben.

Diverse partijen in de buurt signaleren op dit moment al problematiek achter de voordeur, waarbij triage, de uitzuivering van aard en zwaarte van de problematiek volgens het principe van 'First things First', en warme overdracht ontbreken. Hulpverlenende instellingen weten vaak van elkaar niet dat ze met dezelfde cliënt bezig zijn en hoe het staat met de resultaten. Ook is er momenteel geen enkele instantie die de coördinatie en het totaaloverzicht heeft op de hulpverlening. Daardoor vallen mensen tussen wal en schip en sluiten de sectorale oplossingen niet altijd even goed aan op de daadwerkelijke behoeften van de mensen waar het om gaat. Het doorbreken van verkokering en bureaucratie, het toewerken naar andere werkwijzen en samenwerkingsvormen en het leveren van toegesneden maatwerk zijn de fundamenteën van onze aanpak.

Er zal een antwoord gegeven moeten worden op de volgende vragen:

- Veel buurtbewoners en talloze zeer uiteenlopende professionals komen 'achter voordeuren' en treffen daar vaak een complex van problematieken aan. Wie coördineert dit en volgt de vervolgacties kritisch?
- Bij sommige voordeuren komt eigenlijk niemand, waar dat wel zou moeten. Wie heeft daar een outreachende taak?
- Van veel ondersteunende buurt- en stedelijke activiteiten/voorzieningen wordt geen gebruik gemaakt door die bewoners waarvoor wie ze juist bedoeld zijn. Wie koppelt vraag en aanbod op een meer persoonlijk manier?
- Wie houdt steeds contact met kwetsbare bewoners en is maximaal present als dat nodig is?
- Hoe leiden al deze op maat gerichte persoonlijke activiteiten tot beter inzicht wat er op wijk-/stedelijk niveau zou moet gebeuren?
- Als er gekozen wordt voor coördinatie en regie op huisdeur en wijkniveau hoe doen we dat? En is hierbij dan ook sprake van doorzettingsmacht?
- Hoe zorgen we ervoor dat bestaand stedelijk instrumentarium zoals SPIL-centra, Centrum voor jeugd en gezin en Veiligheidshuis goed aansluiten bij 'regie achter de voordeur' en regie op wijkniveau?

Om adequaat antwoord te kunnen geven op deze vragen, gaan we op basis van goede ervaringen met vergelijkbare aanpakken (zoals bij de realisatie van de convenanten van het Veiligheidshuis, de SPIL-centra en het Centrum voor Jeugd en Gezin), in de Bennekel een slag maken om met partners in de wijk de wijze van coördinatie en regievoering op deze complexe materie vorm te geven.

We gaan op dit gebied, voortbouwend op wat al gebeurt in de wijken, een *sluitende aanpak* realiseren voor het signaleren, prioriteren, opvolgen en bewaken rondom de aanpak van (complexe en veelal een cumulatie van) problemen van mensen. Dit alles in de eerder geschetste context van slagvaardigheid, transparantie en uitvoeringskracht in de wijk.

Signaleren

Om de signaleringsfunctie structureel te versterken en de aanwezigheid in de wijk te vergroten willen wij in de Bennekel de *buurtmaatschappelijk werkers* (her-)introduceren naar analogie met de succesvolle schoolmaatschappelijk werker. Het gaat hier om het deels anders inzetten van het bestaande maatschappelijk werk, gekoppeld aan een forse vernieuwing en naar verwachting uitbreiding.

Deze personen weten wat er speelt in de wijk. Ze fungeren als eerste aanspreekpunt voor mensen uit de wijk. Daarnaast werken ze sterk outreachend. Waar niemand komt, gaan ze uit zichzelf op af. Ze snappen het leven van deze mensen. Ze weten waar hun kracht ligt, waar ze steun bij nodig hebben, zijn niet bang, pikken niet alles en kennen grenzen. Ze kiezen bewust voor het werken met mensen in deze wijken, doen dat met trots en veel plezier. Ze zijn in staat om het vertrouwen van buurtbewoners te winnen, hebben uitgebreid kennis van de sociale kaart en weten voorzieningen en activiteiten te koppelen aan deze mensen. Ze zijn niet 'van de kantoortijden', maar heel snel bereikbaar.

De signalen uit de wijk komen hier bij elkaar. Ofwel vanuit de eigen bevindingen, ofwel vanuit andere organisaties die in de wijk actief zijn (corporaties, scholen, politie, zorginstellingen, gezondheidszorg). De buurtmaatschappelijk werkers zijn de schakelpunten waarmee de informatie

uitgewisseld wordt en die, in overleg met alle partners, zich een beeld vormen welke interventies nodig zijn.

Overigens kan de signaleringsfunctie ook versterkt worden door te investeren in de sociale samenhang van de buurt. Door straataanpakken, een breed palet van aansprekende buurtactiviteiten en het creëren van laagdrempelige en (multiculturele) ontmoetingsplaatsen in de wijk, willen we mensen **verleiden om achter hun voordeur vandaan te komen** en actief te **participeren** in het leven in de wijk. Hier ligt ook een grote rol voor de bewoners zelf, ondersteund door professionele organisaties. Activiteiten voor en door bewoners hebben de meeste kans op succes. Buurthuis De Dommel kan hier bijvoorbeeld een goede rol in spelen. Hier ligt overigens ook een relatie met het werkloosheidsthema. Participatieinstrumenten kunnen ingezet worden om deze buurtactiviteiten te ondersteunen.

Triage / casemanagement

Tegelijkertijd met het verbeteren van de signalering werken we aan de achterliggende 'backoffice'. We gaan toe naar een nieuwe vorm van samenwerking in de wijken, waarbij toegewerkt wordt naar de inrichting van een **centrale coördinatie/regiefunctie in de wijk**. Bewoners wordt uitdrukkelijk een plaats geboden in deze centrale coördinatie in de wijk. Ze worden in staat gesteld deze rol ook feitelijk te kunnen invullen. Hier ligt ook de **doorzettingsmacht**, worden keuzes gemaakt en vindt de aansturing plaats. Van hieruit wordt de relatie onderhouden met de professionals van de organisaties die op de domeinen zoals wonen, werken, welzijn, inkomen(sondersteuning) en gezondheid diensten aanbieden. Op basis van de gebundelde informatie vanuit de wijk worden hier prioriteiten gesteld en knopen doorgehakt over de benodigde ondersteuning en interventies.

Op wijkniveau wordt daarom een samenwerkend netwerk van betrokken organisaties georganiseerd voor zover dit niet reeds op SPIL-niveau, Veiligheidshuis of het Centrum voor Jeugd en Gezin plaatsvindt. De samenwerking hierin is namelijk al in de vorm van convenanten vastgelegd in de geest, zoals we dit ook op wijkniveau voorstaan. De vertegenwoordigers van de professionele organisaties in dit netwerk moeten vanuit hun eigen organisatie ook voldoende mandaat meegekregen hebben om zelfstandig besluiten te kunnen nemen over hun inzet in de wijk.

Opvolging

Vanuit de hierboven beschreven geprioriteerde interventies, worden de hieruit voortvloeiende noodzakelijke acties door de 'reguliere' organisaties ingevuld. Echter wel onder regie van de centrale wijkcoördinatie. Tegelijkertijd is het van belang om de samenwerking tussen de actieve zorgverleners in de buurt verder te verbeteren. We willen daarom toewerken naar een **'wijkzorgteam'**. Uiteraard ligt hier ook weer een belangrijke rol voor de buurtmaatschappelijk werkers. Hiermee kan het individueel maatwerk daadwerkelijk geleverd gaan worden en wordt de follow-up adequaat bewaakt. In feite willen we de **'zorgketen'** (waarbij de bewoner van de ene naar het andere organisatie wordt doorgestuurd) **transformeren naar een 'zorgcirkel'** (waar de bewoner in het middelpunt staat tussen aanbieders van gecoördineerde en toegesneden zorg).

Onderdeel van de zorgcirkel is ook een **praktische ondersteuning** om het eigen leven op orde te krijgen (b.v. ondersteuning in het financieel op orde komen) tot het **versterken van competenties** (taaltraining, sociale vaardigheden, etc.). Ook wordt bekeken hoe de **inkomenspositie** van mensen verbeterd kan worden door ze beter gebruik te laten maken van

regelingen waar ze recht op hebben, maar bijvoorbeeld ook door te investeren in energiebesparende maatregelen voor de woning met een positief effect op de energierekening. Ook wordt ingezet op de **administratieve lastenverlichting** van de inwoners in de Bennekel. Het uitgangspunt moet zijn dat mensen drempelloos krijgen waar ze recht op hebben. Dat aanvraagprocedures en formulierstromen tot een minimum beperkt worden en dat communicatie vanuit instanties begrijpelijker wordt.

Wellicht is het hierbij interessant om naar vernieuwende organisatievormen te kijken, waarbij professionals niet direct onder aansturing van hun eigen organisatie werken, maar, met een goede verankering in hun eigen organisatie, deels gedetacheerd kunnen worden in de wijk.

Deze manier van werken vergt een structurele omvorming van bestaande werkwijzen, bevoegdheden en verantwoordelijkheden. Het omvat een verschuiving van mandaat, budget en uitvoeringskracht naar het niveau van de wijk. Tegelijkertijd vraagt het vernieuwende samenwerking tussen partners in de wijk. Wij willen zo snel mogelijk al gaan werken in de geest van deze werkwijze. Echter, partners hebben niet allemaal een gelijkwaardige positie ten opzichte van elkaar. Soms zijn ze zelfs elkaars concurrenten, bijvoorbeeld in aanbestedingstrajecten in het kader van de WMO. Om doorbraken te bereiken, zullen partijen boven hun eigen belang uit moeten stijgen. Met het Rijk zullen wij nadrukkelijk in gesprek gaan om belemmeringen hiervoor uit de weg te ruimen en zoeken naar nieuwe evenwichten tussen samenwerking en concurrentie.

Preventie

Naast de ontwikkeling van een fundamentele andere werkwijze in de wijk, zijn er op korte termijn een aantal heel concrete maatregelen te nemen. Deze moeten mensen beter in staat stellen om verantwoordelijkheid te kunnen nemen over hun eigen leefsituatie.

Het begrip '**empowerment**' (ofwel zelfredzaamheid) staat voor de notie dat een overheid of maatschappelijke instelling, of een maatschappelijke interventie mensen het best helpt door ze voldoende mogelijkheden te bieden om zichzelf te redden. Zelfredzaamheid en ontplooiing van ieders talenten dragen het meest bij aan het tot stand brengen van een verantwoordelijke samenleving. "If you give a man a fish, you will feed him once. If you take a man fishing, you will feed him for a week. If you teach a man to fish, he will never be hungry." (Lao Tzu, Tao Te Ching). Het is effectiever een gezin met schuldproblemen vaardigheden aan te leren om het eigen huishoudbudget te beheren dan het beheer over te nemen en een schuldsaneringsplan op te stellen. Empowerment staat ook wel voor de overgang van 'zorgen voor' naar 'zorgen dat...' Er bestaat echter een forse spanning in de uitvoering van dit uitgangspunt. Immers, een crisisinterventie of het onmiddellijk oplossen van een individueel probleem hebben als voordeel dat het vraagstuk even verdwenen is, dat er op het eerste oog resultaat is geboekt en dat klant, dienstverlener en opdrachtgever tevreden zijn. Echter, bevordering van zelfredzaamheid gaat veelal gepaard met tragere en intensievere dienstverlening, vraagt om een aanpak die zich meer op langere dan kortere termijn richt en vraagt dus eigenlijk om geduld: bij beleidsmakers, bij uitvoerders en bij de burgers.

Wat vragen we van het Rijk

Op basis van huidige ervaringen constateren we dat de privacyregelgeving onvoldoende duidelijk is. Wij willen met het Rijk in overleg treden om helderheid te krijgen welke informatie-uitwisseling tussen verschillende professionele hulpverlenende organisaties sowieso mogelijk is. Tegelijkertijd

willen we afspraken maken over het wegwerken van belemmerende privacyregels wanneer deze de effectieve signalering van problemen in de weg staan.

Verder vragen wij dat het Rijk zich met ons maximaal gaat inzetten voor de administratieve lastenverlichting voor kwetsbare groepen, zoals het terugdringen van ingewikkelde formulieren en aanvraagprocedures. Uitgangspunt moet bijvoorbeeld zijn dat mensen automatisch krijgen waar ze recht op hebben. Dit geldt met name voor inkomensondersteunende maatregelen waarvan het recht bepaald kan worden op basis van gegevens die al bekend zijn bij de overheid. Voorbeelden zijn de Huurtoeslag en de Zorgtoeslag. Wij willen met het Rijk de afspraak maken om, op basis van praktijkervaringen van bijvoorbeeld de sociaal raadslieden, een top tien te bepalen van zaken die de komende tijd met voorrang op dit gebied aangepakt gaan worden.

3.4 Perspectief voor jongeren

GRIJP JE KANS in de Bennekel

Het bieden van perspectief aan jongeren

Een deel van de jongeren in de Bennekel krijgt onvoldoende kansen, ontspoord of dreigt te ontsporen en toont overlastgevend gedrag waarmee ze zichzelf uitsluit. Het is de opgave veilig te stellen dat jongeren in de Bennekel een goede start in de samenleving maken. We richten ons daarbij op 3 sporen: voorzieningen voor jeugd, activiteiten voor jongeren en opvoedondersteuning.

De volgende partners willen zich hiervoor inzetten: Gemeente Eindhoven, ROC, ReWork Reïntegratie&outplacement, Woonbedrijf, Zorgteam Spil, basisschool De Kameleon, Spilcentrum, politie, CKE, KNAP, Korein kinderplein, Stichting "De Bakkerij", Bewoners(organisaties), Stichting Femina, Bureau Halt, Bureau jeugdzorg, MEE, vrouwenvereniging Achams, Stichting Nese, Three ministries, Van Abbemuseum, Palet Eindhoven, Kosmose, stichting interart, Wooninc., Openbare bibliotheek, GGD, Lumens Groep, Sportbedrijf De Karpen, Ergon, Polyground, bureau maatschappelijke projecten, PSW ontwikkelings en adviesbureau, Kinderen en ouders in de wijken, ZuidZorg, combinatie jeugdzorg.

Zij bieden de Bennekel onder meer: oplossing voor probleemjongeren, vaste plek voor jongeren, knallende jongerenactiviteit in de Bennekel, cultureel actieve kinderen in het Spilcentrum, 'KIWI Kind in de Wijk', kansen voor kinderen in Krachtwijken, meer betrokkenheid met activiteiten voor en door jongeren, 'probleemjongeren; van klacht naar kracht', 'Creatieve Bewoners', 'Je bent jong en je wilt wat', 'Tijd voor sport', 'Fix the Future - Sleutelen aan je toekomst', 'Go for it!', 'Beroepen in Beeld': audiovisueel productie voor en door allochtone jongeren, 'Samen leven is samen spelen en samen leren', 'Je hebt een hele wijk nodig om een kind op te voeden', sociale vaardigheidstraining basisschoolkinderen, aanpak probleemjongeren Bennekel.

In de Bennekel ligt een stevige opgave om veilig te stellen dat jongeren een goede start in de samenleving maken. De Bennekel kent een relatief grote en diverse jeugdpopulatie met een aantal hardnekkige overlastproblemen. Met onze jeugdaanpak adresseren wij alle jongeren in de Bennekel.

Stevig fundament

Te vaak merken we dat jongeren al met een achterstand beginnen aan hun schoolcarrière. Met name taalachterstand is hierbij een groot probleem. Om niet vanaf de eerste dag op achterstand gezet te worden, willen we de, op dit moment in de Bennekel relatief lage, **deelname aan voor- en vroegschoolse opvang** nadrukkelijk stimuleren. De mogelijkheden zullen nadrukkelijk onder de aandacht van betrokken ouders gebracht worden. Er zal nadrukkelijk een appèl gedaan worden op

de universele wens van ouders om hun kind een goede start te geven. Drempels voor deelname zullen daarbij zoveel als mogelijk opgeruimd worden. Tevens zal dit aangegrepen worden om ouders al in zo'n vroeg mogelijk stadium te betrekken bij de school en de vorming van hun kinderen.

Activiteiten voor jongeren

Doordat de Bennekel relatief weinig voorzieningen voor jongeren heeft, ligt het risico op verveling, hanggedrag en daaruit voortvloeiende overlast op de loer. Vanuit de optiek van preventie zullen wij diverse en aansprekende **activiteitenprogramma's** voor jongeren organiseren. Om te borgen dat dit goed aansluit op de behoeften van de verschillende jongeren(groepen) in de wijk zal geïnvesteerd worden in **uitbreiding van het jongerenwerk**. Hierdoor komt ruimte om te investeren in de relatie met de jongeren, vertrouwen te winnen en daarmee goed inzicht te krijgen in hun behoeften. Hierbij zal ook uitdrukkelijk outreachend naar jongeren gewerkt worden om te voorkomen dat groepen niet bereikt worden.

Wij streven naar een continu aanbod van aansprekende activiteiten. Tegelijkertijd willen we deze activiteiten nadrukkelijk in het licht plaatsen van de ontwikkeling van talenten, gezonde leefstijl, sociale vaardigheden en de ontwikkeling van burgerschap, zonder dat dit er dik bovenop ligt. Empowerment is een belangrijk nevendoeel. De scholen hebben hier een grote rol in. Tegelijkertijd een kans om ook de jeugd meer te **betrekken bij de wijk** en ze bewust te maken van de (positieve of negatieve) rol die zij kunnen spelen bij de leefbaarheid van de Bennekel.

Wij zijn van mening dat met name **sport** daarin een grote rol kan spelen. Wij gaan de sportverenigingen in of bij de buurt hierbij nadrukkelijk betrekken. Ook hier ligt de opgave, maar tevens kans, om ouders te betrekken bij de verenigingen, waardoor win-win-situaties ontstaan. Voor allochtone ouders en jongeren kan sport overigens een uitstekende integratiemotor zijn. Eindhoven heeft daarnaast een sterke sporttraditie met veel aansprekende rolmodellen.

In het licht van het bescheiden voorzieningenniveau voor jongeren in de Bennekel gaan wij ook investeren in **plaatsen in de wijk** waar jongeren elkaar kunnen **ontmoeten** en activiteiten kunnen ontplooiën, zoals de realisatie van een **multifunctionele jongerenruimte** waar alle jongeren uit de Bennekel terecht kunnen voor ontmoeting, ontspanning, ontplooiing en opleiding. Ook dit zal in nauw overleg met de jongeren gebeuren, maar zeker ook met de omwonenden van deze ontmoetingsplekken. Wij zijn er voorstander van dat de gedragsregels rondom deze plaatsen door de omwonenden en de betreffende jongeren in onderling overleg opgesteld worden. Deze dialoog moet goed gefaciliteerd worden.

Aanpak van ernstige jeugdoverlast

Wij verwachten dat het investeren in de hiervoor genoemde zaken een groot preventief effect op de overlast zal hebben. Echter, wij sluiten onze ogen er niet voor dat er jongeren in de wijk zijn die dusdanig aan het afglijden zijn dat voornoemde interventies niet toereikend zijn, zelfs contraproductief kunnen werken. Zeker wanneer sprake is van (beginnend) crimineel gedrag. Voor deze jongeren zetten wij in op een **lik-op-stuk beleid** dat duidelijk, consistent, streng, doch rechtvaardig is. Wij zullen niet toestaan dat deze jongeren op wat voor manier dan ook een wervend rolmodel kunnen worden voor anderen. Om dit goed te kunnen doen, moet enerzijds geïnvesteerd worden in een goede **vroegsignalering** van potentiële afglijders (zie hiervoor de vorige paragraaf). Tegelijkertijd moet de justitiële jeugdketen dusdanig goed georganiseerd zijn dat **snelle interventies** mogelijk zijn. Hier ligt een grote rol voor het Eindhovense Veiligheidshuis, waarin 13 partners intensief en casus-geöriënteerd samenwerken.

Bijzondere aandacht is er voor de meelopers en jongere familieleden van deze overlastgevers. Ook zal gewaakt moeten worden dat de ontmoetingsplaatsen voor jongeren geen broedplaatsen van deviant gedrag worden. Uit praktijkervaringen blijkt dat het hier risico's bestaan dat normaalafwijkend gedrag op deze plaatsen kan overslaan op anderen ('peer pressure'). Rote appels zullen daarom snel, geïsoleerd en passend aangepakt moeten worden.

Aan het werk

Om een goede start op de arbeidsmarkt te kunnen maken, is het hebben van goede startkwalificaties een noodzakelijke randvoorwaarde. Wij zullen daarom ook juist in de Bennekel blijvend investeren in het **voorkomen van voortijdig schoolverlaten**. Het tijdig in beeld hebben van deze risico-jongeren en ze motiveren is hierbij van groot belang. Beschikbaarheid van goede stageplaatsen en **wervende leerwerkplekken** om werkervaring op te doen en vakmanschap te ontwikkelen, hebben dan ook onze aandacht. Wel zal het nodig zijn om ook hier maatwerktrajecten te ontwikkelen wanneer een jongere onverhoopt naast de arbeidsmarkt komt te staan. Uiteraard staat het instrumentarium, zoals beschreven in paragraaf 3.2, ook voor jongeren volledig ter beschikking. Bij jongeren is overigens geen sprake van vrijblijvendheid in het aan de slag gaan.

Het is van belang dat al in de onderwijsfase voldoende **oriëntatie op de arbeidsmarkt** plaatsvindt en dat jongeren gemotiveerd worden om hun talenten te ontwikkelen in relatie tot hun beroepsbeeld. Aanvullend willen wij inzetten op **mentoring en/of buddyprojecten** om schooluitval te voorkomen en om jongeren te motiveren en te ondersteunen bij hun beroepskeuze en talentontwikkeling.

Wat vragen we van het Rijk

Met het inmiddels op stedelijk niveau ingerichte Centrum voor Jeugd en Gezin en de SPIL-centra in de wijken is Eindhoven één van de koplopers in het vormgeven van effectief jeugdbeleid. Wij vragen blijvende ondersteuning van het Rijk om samen met ons te blijven investeren in vernieuwend jeugdbeleid. Zaken als een effectieve regie op de jeugdketen, extra impulsen voor voor- en vroegschoolse educatie, taalonderwijs en adequaat instrumentarium voor aanpak van schoolverzuim, staan bij ons hoog op de agenda.

Wij willen met het Rijk bezien hoe een betere aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt bewerkstelligd kan worden. Met name voor de jongeren die weinig affiniteit met het theoretisch onderwijs hebben. Met het Rijk willen we nadenken over het creëren van prikkels om adequate startkwalificaties te halen met individuele trajecten, toegesneden op de talenten van de jongeren.

Voor de sterk overlastgevende jongeren in de Bennekel willen wij een krachtig lik-op-stuk beleid voeren. Dit lukt echter alleen maar wanneer er voldoende HALT- en STOP-plaatsen beschikbaar zijn. Voor oudere jongeren dienen ook bij hen passende maatregelen meteen ten uitvoer gelegd kunnen worden. Hierover willen wij concrete en vraaggestuurde afspraken maken met het Rijk.

3.5 Schoon, heel en veilig

SCHOON, VEILIG EN LEEFBAAR Bennekel

Voorwaarden voor een wijk waar mensen kansen hebben, trots op zijn en waar het weer prettig wonen is

De inzet op de doorbraakthema's van de Bennekel is individueel, persoonsgericht en maatwerk. Om een goede basis te leggen voor een wijk waar mensen kansen hebben en waar het weer prettig wonen is, is ook extra inzet op een aantal voorwaarden nodig. Wij onderscheiden daarbij de inzet op veiligheid, openbare ruimte, informatie en advies in de wijk en verbeteren sociale samenhang.

De volgende partners willen zich hiervoor inzetten: Het Veiligheidshuis (de 13 partners), Woonbedrijf, Trudo, Wooninc., Domein, Welzijn Eindhoven, gemeente Eindhoven, Gezondheidscentrum Gestel Midden, Gezondheidscentrum Kastelenplein, SVVE, GGD, CWI, Neos, Novadic-Kentron, SBBB & Buurtadvies, Ergon, Openbare bibliotheek, ROC, GGzE, ReWork, Fontys, Politie, SGE, CultuurXpress, Van Abbemuseum, Palet, Werkgroep Leefbaar Bennekel, Buurtplatform Bennekel Belang, Stadsprojecten.

Zij bieden de Bennekel onder meer: ondersteuning door veiligheidsnetwerk, 'Samen mooi Bennekel maken', laagdrempelig centrum voor informatie en advies voor professionals en bewoners, krachtwebsite Bennekel, informatie en advies voor iedereen uit de wijk, 'Straat in uitvoering', 'In de straat daar woont een mens', 'Beter een goede buur...', 'Murga', 'Eindhoven viert feest', 'Artist Beyond the Walls', 'Marktplaats Sociale preventie', bruisende wijkactiviteiten, 'Onbekend maakt onbemind', 'buurtacademie', 'Geef De Dommel terug aan de buurt', wijkrestaurant in wijkhuis De Dommel.

Door de focus te leggen op de drie voornoemde doorbraakthema's verwachten wij dat we in belangrijke mate het verschil kunnen maken voor een aantal hardnekkige vraagstukken in de wijk. Kenmerk van onze aanpak zijn individuele, persoonsgerichte maatwerkinterventies. Tegelijkertijd zijn wij van mening dat ook een aantal meer collectief gerichte maatregelen aan de orde zijn. Wij zetten dan ook onverkort in op het realiseren van een schone, veilige en leefbare wijk als noodzakelijke randvoorwaarde voor wijken waar mensen kansen hebben en waar het weer prettig is om te wonen.

Openbare ruimte

De toestand van de openbare ruimte is een belangrijke factor voor de leefbaarheid in de wijk. Zij is ook bepalend voor de mate waarin de bewoners tevreden zijn over hun leefomgeving. In de Bennekel zullen we daarom aanvullend investeren in zowel de kwaliteit van de openbare ruimte, als het onderhoud ervan.

In de Bennekel wordt daarom een extra impuls gegeven aan de intensivering van het onderhoud. Afhankelijk van de behoeften en noodzaak in de wijk, denken we voor de korte termijn in ieder geval aan het **verhogen** van de **reguliere onderhoudsinspanningen**. Daarbij kan gedacht aan het vaker en sneller opruimen van zwerfafval, meer vegen, beter groenonderhoud en sneller graffiti verwijderen. Daarnaast wil de gemeente inzetten om gedurende een af te spreken periode in de Bennekel een **'reparatieteam/klussenbus'** in het leven te roepen voor bijvoorbeeld klein straatwerk, kolken en boomwortelproblematiek, waarbij gebruik wordt gemaakt van het onbenutte arbeidspotentieel in de wijken. Hier ligt ook de relatie met initiatieven rondom de buurtbeheerbedrijven, zoals beschreven in paragraaf 3.2.

Uiteraard zullen deze activiteiten in nauwe samenspraak met de bewoners uitgevoerd worden. Zij zijn bij uitstek in staat om aan te geven welke zaken met de meeste prioriteit aangepakt moeten worden. We willen hiermee hun betrokkenheid bij de leefbaarheid van de buurt vergroten, door hen meer invloed te geven bij de keuze voor inzet van de extra impulsen. Tegelijkertijd willen we de bewoners ook actief stimuleren om hun **eigen bijdrage** te leveren aan de leefbaarheid van de wijk, door ze maximaal te motiveren en ondersteunen bij zogenaamde 'opzoemer'-initiatieven, of initiatieven om de eigen woonomgeving, zoals voortuinen, aan te pakken.

De inrichting van de openbare ruimte kan een rol van betekenis spelen bij de pogingen mensen te verleiden achter hun voordeur vandaan te komen. Bij investeringen in de openbare ruimte en het onderhoud daarvan moet steeds de vraag gesteld worden of de openbare ruimte voldoende uitnodigt tot bewegen, sporten, ontmoeting en participatie.

Met deze extra inzet snijdt het mes aan vele kanten. Er is snel te realiseren, waarneembare aandacht voor de openbare ruimte in de wijk. Schone straten en snelle reparaties voorkomen verpaupering en het creëert extra laagdrempelige werkgelegenheid en/of dagstructurering.

Naast de extra onderhoudsimpulsen zal ook voor de langere termijn bezien worden hoe de belevingswaarde van de wijk verder verbeterd kan worden vanuit stedenbouwkundig perspectief. De entree vanuit de Bayeuxlaan heeft op dit moment weinig allure en is erg krap. Dit is voor verbetering vatbaar. Verder grenst de Bennekel bijvoorbeeld aan Gennepark, respectievelijk de Dommelzone en de Locatellistraat. Zowel groen als water zouden daarmee als vanzelfsprekend een prominentere plaats kunnen krijgen in de beeldkwaliteit van de wijk. Uiteraard gaat het hier dan om grotere stedenbouwkundige ingrepen die onderdeel uitmaken van een lange termijnvisie over de ontwikkeling, zoals die bijvoorbeeld nu vastgelegd worden in integrale gebiedsprogramma's. Voor de korte termijn zullen we wel bezien welke kwaliteitsverbeteringen in de openbare ruimte mogelijk zijn in het kader van de lopende integrale wijkvernieuwing.

Veiligheid

Op het gebied van veiligheid wordt, naast de eerder genoemde inzet op het beheersbaar houden van ernstige jeugdoverlast, extra ingezet om de '*hotspots*' in de wijk aan te pakken. Deze hebben vooral betrekking op plaatsen waar zich hardnekkige overlastsituaties voordoen rondom specifieke groepen (zoals alcoholverslaafden rondom het Franz Léharplein, drugsdealers en auto-inbraken). Ook hier is het leveren van *gebiedsgericht maatwerk* het devies, alsmede een goede balans tussen preventie (presentie/toezicht), curatie (zoals verslaafdenzorg) en repressie. Achtergronden van de overlast en criminaliteit verschillen namelijk aanzienlijk.

Om effectief op te kunnen treden, is het noodzakelijk de overlastveroorzakers zoveel mogelijk te *kennen* en ze (zichtbaar) *in beeld te houden*. Ook met het oog op mogelijke waterbedefferen. De casus-geöriënteerde werkwijze van het Veiligheidshuis levert hier een bijdrage. Een goede aansluiting op het versterkte signaleringsnetwerk in de wijk is hierbij noodzakelijk, alsmede een goede rolverdeling tussen de wijkagenten en de buurtmaatschappelijk werkers. De beoogde centrale regie in de wijk is ook hierop van toepassing.

Om daadwerkelijk verschil te kunnen maken in de Bennekel is draagvlak en vertrouwen van de bewoners cruciaal. Daarom moeten goedwillenden het gevoel hebben dat ze maximaal ondersteund worden door een betrouwbare overheid. Tegelijkertijd moet tegen negatief gedrag consequent opgetreden worden. Gedogen ondergraaft het vertrouwen.

Wat vragen we van het Rijk

Presentie in de wijk is van groot belang, zowel vanuit preventief als reactief oogpunt. Wij vragen van het Rijk extra inzet in de veiligheidsketen, zodat snel en effectief opgetreden kan worden tegen illegale activiteiten en onveilige situaties. De regie en prioritering hiervan dient te liggen bij het Veiligheidshuis in nauwe samenspraak met de coördinatie in de wijk. Voorkomen moet worden dat organisaties op eigen houtje gaan optreden in de wijk en wellicht preciaire situaties verstoren.

Bijlage: Indicatief financieel perspectief

Deze bijlage zal ingevuld worden in de definitieve versie van het Wijkactieplan.